

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI

42. DÖNEM ÇALIŞMA PROGRAMI

(I) GİRİŞ

“Mühendis mimarların, teknik bilgi ve becerilerini halkımızın yararına kullanamamaları, ülkenin içinde bulunduğu somut şartların bir sonucudur. Ülkemiz ekonomisi, siyasal yapısı ve bütün üst yapı kurumları, birbirleriyle kaynaşmış olan uluslararası emperyalist tekeller ve yerli sermayenin hâkimiyetindedir. Bu egemen çevrelerin kontrol ettiği tüm yatırımlar ve hizmetler, halkımızın sorunlarının çözümüne yönelik değil, maksimum kâr sağlayacak yeni pazarlar yaratmak yönündedir. Böyle bir sömürü düzeni içinde ülkemizin geri bırakılmışlıktan kurtulacağını ve tüm çalışanların yaptığı hizmetlerin ve yarattığı değerlerin halkımıza ulaşacağını sanmak kendimizi aldatmak olur. Emegimizin halkın hizmetine girebilmesi, ülkemizin her alanda bağımsızlığını kazanmasına, sömürüye dayanan düzenin sona ermesine bağlıdır. Geleceğimiz üretim güçlerinin özgürce gelişebileceği, kafa kol emeği arasında farklılaşmanın olmadığı, emeğin yabancılaşmadığı bir düzene kavuşabilmemize bağlıdır. Geleceğimiz için öngörülerde bulunabilmek, programlar oluşturabilmek ve hayata geçirebilmek; geçmişini iyi yorumlayıp, günümüzü iyi tahlil ederek dünyada ve ülkemizdeki durumun irdelenmesi ve geleceğin tasarlanması ile mümkündür. Yapılacak olan yorumlamalar, tanımlar ve tespitler ışığında oluşturulacak çalışma programı ancak bu şekilde doğru bir tarzda hayat bulabilecektir.”

Teoman ÖZTÜRK

TMMOB Makina Mühendisleri Odası çalışmalarını; meslek alanlarımızdan hareket ederek insanlarımızın, kentlerimizin, ülkemizin ve dünyamızın sorunlarına ilişkin görüş ve önerilerini üyeleri ile paylaşarak, kamuoyunu bilgilendirmeyi toplumsal bir görev ve sorumluluk olarak görmektedir.

Bizler;

- Mesleki demokratik kitle örgütü olarak tanımladığımız Odamızda yapılan tüm çalışmaları *birlikte üretme, birlikte karar alma ve birlikte yönetme* anlayışıyla yürütmeyi,

- Üreten, sanayileşen, bağımsız ve demokratik bir Türkiye için emekten, halktan yana politikaların hayata geçirilmesi ve kamu çıkarlarının korunmasını,
- Oda çalışmalarında, meslek ve meslektaş sorunlarının ülke ve toplum sorunlarından ayrılmayacağını

temel ilke olarak kabul etmekteyiz.

Makina Mühendisleri Odası bu temel ilkeler ışığındaki tüm çalışmalarını siyasal iktidarlardan, devletten ve sermayeden bağımsız özerk politikalar oluşturup hayata geçirerek, ülkeye, mesleğe ve meslektaşlarımızın sorunlarına sahip çıkarak, bilimi ve teknolojik gelişmeleri halkımızın hizmetine sunarak yürütmektedir.

(II) DÜNYA

Özellikle emperyalist II. Paylaşım Savaşı'ndan sonra oluşan iki kutuplu dünya yapısından 1990'lı yıllarda reel sosyalizmin (Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist blok ülkeleri) çözülmesi ile birlikte emperyalistler lehine tek kutupluluğa dönüşmüştür. 1990'lı yıllarda başlayan bu çözülmenin ardından yeni bir dünya düzeni oluşturmak için harekete geçen kapitalizm, neo-liberal politikalarını son yıllarda çok hızlı biçimde dünyanın her yerinde hayata geçirmeye başladı. Bugün yeni güçlü kutupların olduğu, her sorunun yeni pazarlıklara konu olduğu, uluslararası boyut kazanabilecek bölgesel gerilimlerin yaşandığı, kapitalist dünya ekonomisinin karakterine uygun bir düzen şekilleniyor. Dünyada yaşanmakta olan küreselleşme süreci; emperyalist ülkeler ve tekellerin kârını arttırmak için yeni sömürge haline getirilen ülkelerin artı değerlerine ve zenginliklerine el koymak, ucuz iş gücü yaratmak, kamu alanlarını özelleştirmek, demokrasi ve insan haklarını kendi çıkarları doğrultusunda tanımlamak ve siyasal yaşamı tekellerin kârını arttıracak biçimde şekillendirmek olarak tanımlanabilir.

Dünyamıza, küresel politikaların neden olduğu ekonomik sömürünün işgaller, katliamlar, soykırımlar, daha yoğun sömürü, işsizlik, açlık, yoksulluk ve yolsuzluk düzeni damgasını vurmuştur. Başını ABD'nin çektiği emperya-

lizm hiçbir ulusal kural, düzenleme ve sınırlama ile karşılaşmayacağı küresel bir sömürü ortamı yaratmak için dünyayı ve ulus devletleri yeniden şekillendirmektedir.

11 Eylül; emperyalistlerin ekonomik işgallerin askeri işgallerle daha da derinleştirileceği noktasındaki tercihlerini açığa çıkartmıştır. 11 Eylül saldırıları bahane edilerek, evrensel olarak kabul edilen temel insan hakları budanmaya çalışılmış ve yoksul halklara daha fazla yoksulluk dayatılmıştır. Emperyalist sistem hegemonyasını herkese kabul ettirmek için Afganistan ve Irak'ta olduğu gibi işgallere başvurmuştur. Savaşın sonuçları Afganistan, Irak ve Filistin'de yaşanmakta iken emperyalist senaryolar bu kez İran'ı hedeflemiştir.

Emperyalist tekeller, geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerin tüm artı değer ve zenginliklerine el koymakta, sosyal devleti tasfiye edip; sağlık, eğitim, sosyal güvenlik, kültür ve diğer tüm toplumsal hizmetleri küresel sermayeye yeni ticari alanlar olarak sunmaktadır. Emek piyasaları kuralısızlaştırılmakta ve esnekleştirilmekte, taşeronlaştırma ve sendikasılaştırma uygulamaları ile insanlığın yüzyıllardır süren mücadelelerle elde ettiği tüm kazanımlar tek tek yok edilmekte, emek örgütleri dağıtılmaya, dirençleri kırılmaya çalışılmaktadır.

Uluslararası küresel sermaye, üretimi dünya ölçeğinde tasarlamakta, tüm ekonomik kaynakları kontrol altında tutmakta, koyduğu kurallara uymayanları da her türlü silahı kullanarak cezalandırmaktadır. Emperyalizmin sömürü ve yağması sonucu içinde bulunulan borç yükü, sık sık yaşanan krizler ve krizlerden çıkış için yeniden borçlanma ihtiyacı, geri kalmış ve gelişmekte olan ülkeleri IMF ve Dünya Bankası'nın cenderesinde sıkıştırılmaktadır. Küresel sermayenin finans kuruluşları, yeniden borç vermek için ülke politikalarının kendi istedikleri gibi şekillendirilmesini yapısal uyum programları ve istikrar paketleri ile zorunlu tutmaktadır. OECD, DTÖ, AB gibi örgütlenmeler kanalıyla temel çerçevesi çizilen yapısal uyum programlarında ücretlerin azaltılması, devletlerin sosyal alandan çekilmesi, gümrük vergileri, kotalar ve ithalattaki tüm kısıtlamaların ortadan kaldırılması, ekonomilerin ihracata yönelik hale getirilmesi, kamu işletmelerinin özelleştirilerek yabancı sermayeye yatırım olanakları sağlanması öngörülmektedir. Yabancı yatırımlar, Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS), Çok Taraflı Yatırım

Anlaşması (MAI), Yatırım Garanti Sözleşmesi (MIGA) ve Uluslararası Tahkim gibi anlaşma ve sözleşmelerle tek yanlı olarak korunmakta, ulusların geleceği ipotek altına alınmaktadır.

Yine Dünya Ticaret Örgütü anlaşmalarından biri olan Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS) ile mühendislik hizmetleri dahil; enerjiden suya, sağlıktan eğitime, sosyal güvenlikten ulaşımaya kadar tüm toplumsal hizmetler emperyalist sermayenin ihtiyaçları ölçüsünde uluslararası ticarete açılmaktadır. IMF ve Dünya Bankası etkisiz kaldığında ise küresel kapitalizm, programlarına entegre olmayan ülkeleri dünya ticaretinden dışlamakta, politikalarına aykırı düşen ülke coğrafyalarının parçalanması için etnik farklılıkları körüklemekte, dünya halklarını birbirine kırdırmaktadır. Küresel sermayenin hegemonyasını kabul etmeyen, stratejik çıkarlarına uygun davranmayan ülkeler ise terörist ilan edilebilmektedir.

Ayrıca son bir yıl içerisinde mevcut uluslararası sistem, "mortgage olayı" ile yeni bunalım ve krizlere, çelişkilerin alabildiğine derinleşebileceği bir süreci yaşamaktadır. ABD, son ekonomik sarsıntı ile dolar gücünü kaybetmeye başlamış, resesyon belirtileri su yüzüne çıkmış ve finansal yapı güvenilirliğini askıya almıştır. Mortgage krizi ABD ile sınırlı olmayıp Avrupa Birliği finansal sektörlerini de etkilemekte, AB'de yaşanan pazar hacminin daralması ile küresel nakit akışında fonların kısılmasının son derece özgün, son derece sert sonuçlarının yaşanabileceği bir sürece girilmektedir. Mortgage'in ABD ekonomisinde yol açtığı 1 trilyon dolar civarındaki maliyet ile Irak işgalinin 3 trilyon doları bulan maliyeti ve büyük bütçe açıklarının dünyaya ve özellikle bizim gibi ülkelere fatura edilmesi söz konusu olabilecektir.

ABD ve müttefikleri bir yandan İsrail'in Filistin'deki katliamlarına kayıtsız kalırken, diğer yandan terörü bahane ederek İran ve Lübnan'a karşı izlenen saldırgan tutum ve politikaları ile Latin Amerika'dan Uzak Asya'ya, Balkanlar'dan Orta Doğu'ya kadar tüm halklara baskı ve gözyaşı getirmektedir. Tüm dünya Irak'ın işgalinin temel nedeninin Orta Doğu'daki enerji kaynaklarını ele geçirmek ve ABD hegemonyasını pekiştirmek olduğunu bilmektedir. Bu müdahalenin Irak ile sınırlı kalmayacağı, Orta Doğu'dan hareketle Kafkasya ve Afganistan üzerinden Orta Asya'ya ulaşan geniş bir coğrafyada enerji koridorunu de-

netim altında tutmayı hedeflediği bilinmektedir. ABD bu amaçla Büyük/Genişletilmiş Orta Doğu Projesini yeniden raftan indirmiştir.

(III) ÜLKE

Ülkemiz, dünyada yaşanan bu siyasi ve ekonomik gelişmelerden doğrudan etkilenmektedir. 24 Ocak 1980 ekonomik kararları ve 12 Eylül darbesiyle birlikte altyapısı oluşturulmaya başlanan neo-liberal değişim süreci, Türkiye'nin uluslararası tekellerin istekleri doğrultusunda Gümrük Birliği'ne girmesi ve 28 yıldır uygulanan ekonomik ve siyasal politikalarla birlikte işlemektedir.

Küreselleşme politikalarının yıkıcı sonuçları ülkemize de aynen yansımaktadır. IMF ve DB direktifleriyle ülkemiz, 1980'li yıllardan beri emperyalist tekellerin ve uluslararası sermayenin çıkarları doğrultusunda yeniden şekillendirilmektedir.

Siyasal iktidarların küresel kapitalizmin ve onun temsilcileri IMF ve DB politikalarının tavizsiz savunucusu ve uygulayıcısı olduğu ülkemizde; özellikle yaşanan krizlerden sonra işsizlik, yoksulluk ve yolsuzluk artmış, kamu yatırımları durma noktasına gelmiştir. Yıllardır üretimden kopuk, ranta ve sıcak para girişine bağımlı olarak şekillenen iç ve dış borcun çevrilememesi nedeniyle ülke ekonomisi iflas noktasındadır.

Emperyalist tekeller ve onun temsilcilerinin piyasayı düzenlemek adına istediği tüm yasal düzenlemeler, TMMOB ve Odaların tüm uyarılarına rağmen, siyasal iktidarlar tarafından birebir uygulanmaya başlanmış ve bu kapsamda;

- ▶ Bankacılık Yasası ile "sıcak para" girişi önündeki engeller kaldırılmış, bankacılık ve finans sektörü yabancı sermayeye açılmış,
- ▶ Tütün ve şeker yasaları ile tarımsal destekler kaldırılmış, ülke tarımı ve tarıma dayalı sanayi bitirilmeye çalışılmış,
- ▶ Maden Yasası, elektrik piyasası, doğal gaz piyasası ve TELEKOM yasaları ile bu alanlardaki tüm kamusal yetkiler tırpanlanmış, stratejik sektörlerimiz küresel sermayeye yeni kâr alanları olarak açılmış,
- ▶ Anayasa'da yapılan çok sayıda düzenleme eşliğinde KİT'lerin özelleştirilmeleri ile büyük ölçekli sanayi

üretimi ve kamu hizmetleri geriletilmiş,

- ▶ Orman Yasası, kamu arazilerinin satışı gibi yasalarla nefes alanlarımız daraltılmış,
- ▶ İş Yasası ile esnek ve kuralsız çalışma yasal hale getirilmiş, "ödünç işçi" adı altında, işçilerin alınır satılır bir meta gibi başka işverenlere kiralanmasının önü açılmıştır. "Emsal işçi" tanımlaması ile sendikalar işlevsizleştirilmiş, "telafi çalışması" adı altında fazla mesailer kaldırılmış, "kısmi çalışma" adı altında ücretsiz izin, "alt işveren" tanımı ile taşeronlaştırma yasal hale getirilmiş,
- ▶ Yapı Denetimi Yasası bilimsel gerçeklikten uzak bir anlayışla hazırlanarak, yapı denetimi ticarileştirilmiş; meslek odalarını denetim süreçlerinden dışlayarak, halkımızın mal ve can güvenliği tehlikeye atılmaya devam edilmiş,
- ▶ Endüstri bölgeleri, doğrudan yabancı yatırımlar, yabancıların çalışma izinleri gibi yasalarla, yabancıların kendi teknik kadrolarıyla hiçbir makamdan onay ve izin almadan istediği alanda istediği yerde yatırım yapması, mevcut tesisleri satın alması ve ortaklık kurmasının önü açılmış,
- ▶ Yabancı yatırımlarda izin ve onay sistemi bilgilendirme sistemine dönüştürülmüş, yabancı yatırımcıların Türkiye'deki faaliyetlerinden doğan net kârı, temettü satış tazminat bedellerini yurt dışına serbestçe transfer edebilmesi sağlanmış,
- ▶ Sosyal Güvenlik, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Yasaları ile çalışanların ve emeklilerin en temel hakkı olan "yaşama hakkı" piyasa koşullarının inisiyatifine bırakılmıştır.

Küresel kapitalizme uyum amacıyla özellikle 1998 sonrasında çıkarılan benzeri yasa ve düzenlemeler yanı sıra kamu alanının yeniden yapılandırılması kapsamında Kamu Yönetimi Temel Reformu, Yerel Yönetimler ve Kamu Personel Rejimi Yasa Tasarıları hazırlanarak kamusal hayatın özelleştirilmesi ve ülkemizin küreselleşme sürecine entegrasyonu büyük ölçüde tamamlanmaya çalışılmıştır.

Yine bu bağlamda eğitim, sağlık, ulaşım vb. birçok kamusal hizmet özelleştirilirken, kent kaynakları ve belediye hizmetleri yeni rant alanları haline getirilmektedir. Kamu çalışanlarının iş güvencesi ortadan kaldırılmakta, çalışanların sosyal hakları yok edilmektedir.

Ülkemizde yıllardan beri uygulanan bu ve benzeri üretimi, yatırımı dışlayan küreselleşmeci politikalar sonucunda krizler birbirini izlemiş, ülkemiz iç ve dış borç batağına sürüklenmiştir. 1980'de 13,6 milyar dolar olan iç ve dış borç toplamı bugün 247 milyar dolar, özel sektör dış borçları da 158 milyar dolara ulaşmıştır. Oluşturulan bütçelerin en az üçte biri faiz ödemelerine ayrılmakta, halkımızın en temel ihtiyaçları olan eğitim ve sağlık harcamalarına çok az kaynak ayrılmaktadır. Gelir dağılımındaki eşitsizlik büyümüş, refah seviyesi düşmüş, işsizlik oranı gerçekte yüzde 20'lere ulaşmış, yoksulluk kronik bir sorun haline gelmiştir.

Diğer yandan ülkemizde neo-liberal uygulamaların miladı olarak kabul edilen 1980'den beri sanayileşmeden vazgeçilmiş; kaynaklar finans, bankacılık, inşaat, ulaşım ve telekomünikasyon gibi hizmetlerde yoğunlaşmıştır. Oysa bu alanlarda katma değer sağlayan, istihdamı artıran, ülke ekonomisine önemli katkılar getiren yatırımlar görülmemektedir.

Bir ülkenin sanayi gelişmesini ortaya koyan en önemli gösterge, toplam yatırımlar içinde sanayi sektörlerine ayrılan paydır. İmalat sanayine yapılan sabit yatırımların 1970 yılından 1978 yılına kadar artış eğilimi gösterdiği, 1978 yılından sonra ise düşüş eğilimi içine girdiği; 1990 yılı ile birlikte 2001 yılına kadar genel olarak artış eğilimi görüldüğünü söylemek olanaklıdır. 2001 krizi ile birlikte 2002 yılı da dahil yatırımlar düşmektedir. Bu eğilim, dış açığın büyüdüğü 2007 yılına kadar sürmüştür. Sabit sermaye yatırımlarının, toplam sabit yatırımlara oranı 1990 yılından itibaren yüzde 20'lere yakın bir hızla gitmekte, yatırım yoğunluğu ise dengeli bir biçimde (son iki yıl hariç) yüzde 20'nin biraz üstünde kalmaktadır. 1981 yılına kadar özel sektörle dengeli bir biçimde artan kamu payının bu yıldan itibaren sürekli düşüş içinde olduğu görülmektedir.

Konuyla ilgili dikkati çeken noktalar şöyledir:

- İmalat sanayi sabit sermaye yatırımları son altı yılda düşüş göstermiştir.
- Toplam sabit yatırımlar içindeki imalat sabit yatırımları 1970'den itibaren sürekli düşüş göstermiştir. 1975'te yüzde 37,6'ya kadar ulaşan imalat sanayi yatırım oranı 2007 yılında yüzde 14'e inmiştir. Bu durum sabit sermaye yatırımlarının başka alanlara kaydığını (inşaat ulaşım, telekomünikasyon vs.) göstermektedir.

dir. Makina imalat sanayinde ise bu pay toplam içinde yüzde 1,6 civarındadır.

- Kamu imalat sanayi yatırımlarında yüzde 29,6'ya kadar çıkan yatırım oranı 2007 yılında yalnızca yüzde 3,5 olmuştur. Kamu yatırımları sanayiden tamamen çekilmiştir. Özel sektör ise bir ara toplamdan yüzde 43,5 pay alırken, son yıl yüzde 24'te kalmıştır. Bu yarıya düşüş, kârlılık dolayısıyla sabit yatırımların sanayi dışında yoğunlaştığını göstermektedir.
- Yatırım yoğunluğu 1970 yılında yüzde 47,6 iken, 2007 yılında yüzde 14'e düşmüştür. Bu durum, AB'ye geçiş sürecinde özellikle üzerinde durulması gereken bir tablo ortaya koymaktadır. Makina imalat sanayi son iki yılda aynı bunalımı yaşamakta, yatırım yoğunluğu azalmaktadır.

Yalnızca bu göstergeler bile küreselleşmenin ülkemiz sanayisine etkisini anlatmakta yeterlidir.

Gümrük Birliği Anlaşması sonrasında sanayide ihracatın ithalatı karşılama oranı azalmış, Türkiye ekonomisinin belli mallardaki rekabet gücü AB karşısında önemli ölçüde gerilemiştir. Sanayi tesisleri Avrupa'nın taşeronu olarak düşük katma değerli ürünlerle ihracata zorlanmakta ve ihracat artışının ithalatı nasıl körüklediği, göz ardı edilmektedir. İhracat ithal girdiye büyük ölçüde bağımlıdır. Sanayi üretiminin, özellikle ihracata yönelik bölümünde ham maddelerinin önemli bir bölümü ithalata karşılanmaktadır. İthal ham madde girdi oranı 2002 yılında yüzde 60,1 iken, bugün yüzde 73'e çıkmıştır.

2002 sonrasında Türkiye'nin yıllık ithalatı yüzde 230 artış, ithalata bağımlı ihracatı ise yüzde 197 artmış; yüzde 305 dış ticaret açığı rekoru kırmıştır. Şimdi dikkat edelim, Türkiye'nin 1923–2002 arasındaki toplam dış ticaret açığı 231 milyar dolar; ama yalnızca 2002 sonrası beş yılda 243 milyar dolardır.

Türkiye; cari açığını dış borçla kapatan, özel sektör kredilerini dış borca dayandıran, kısa vadeli küresel sermaye ile borsa alımlarını finanse eden bir ekonomik yapıya sahiptir. Daimi sıcak para akımı, yüksek cari açık, yüksek dış borç ve süreklileşmiş işsizliğe dayalı kırılgan ve krizlere açık bir ekonomik yapı söz konusu olmuştur.

Artan dışa bağımlılık ve dış borçlardaki olağan dışı yüksek iç borç ve dış borç arasındaki dengesizliği daha da art-

tırarak ülkemiz aleyhine bozmuştur. Yıllardır süregelen dış borçları yeni borçlarla kapatma anlayışı 60. Hükümet döneminde de devam etmiştir. Bu anlayışla, teknoloji düzeyini artıracak, AR-GE çalışmalarını hızlandıracak, yeni ürün geliştirmeye dayalı bir araştırma politikası saptayacak, mühendisleri verimli, üretken ve söz sahibi kılacak bir yapılanmaya engel olunmaktadır. Ülke sanayisi, uluslararası sermaye ve Avrupa'nın taşeronluk anlayışı ile faison işleme sistemine göre şekillendirilmektedir.

Sanayideki bu olumsuzluklar taşeronlaşma uygulamalarının hız kazanmasıyla çalışma yaşamında kuralsızlaşmayı ve ilkel koşulları yaygınlaştırmış, iş sağlığı ve güvenliği alanındaki sorunların artmasına neden olmuştur. İstanbul Davutpaşa'da bir iş merkezinde gerçekleşen yangın ve patlama ile Tuzla tersanelerindeki ölümler, Türkiye'deki iş sağlığı ve güvenliği politikalarının ne durumda olduğunun aynasıdır. Zira Türkiye'deki iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yasal düzenlemelere göre 50'den az sayıda işçinin bulunduğu iş yerlerinde "İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları" oluşturulması zorunlu değildir. "İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu" 50 ve daha çok sayıda işçinin çalıştığı iş yerleri için öngörülmüştür. İşte bu mekanizma Türkiye'deki toplam iş yerlerinin ancak yüzde 1,5'inde işlemekte, yüzde 98,5'ini ise kapsamamaktadır. Kısacası Türkiye sanayisi ve çalışma yaşamı iş kazası, ölüm ve sakatlanmada rekorlara koşma yolundadır.

Sanayideki bu göstergelerle birlikte iş gücü üzerindeki baskılar da artmış, verimlilik göstergeleri teknolojik yenilikten ve etkinlikten çok, istihdamın azalışından kaynaklanmaktadır. Sanayide çalışanlar, bu sektörde yaratılan katma değerden daha az pay almaktadırlar. Bu çerçevede istihdam daralmakta, işsizlik artmakta ve ücretler gerilemektedir. 2002–2006 döneminde istihdam yüzde 16 oranında düşmüştür.

Bugün tarımda istihdam yüzde 34,9; hizmet sektörlerinde yüzde 40,9; sanayide ise yüzde 24,2 ile en alt düzeydedir. 2002–2006 yılları arasında sanayide yüzde 16 oranında bir istihdam düşmesi söz konusudur. Sanayide çalışanlar, bu sektörde yaratılan katma değerden daha az pay almaktadır.

DİE istatistiklerine göre, kriz yılı 2001'de yüzde 8,4 olan açık işsizlik oranı bugün TÜİK verilerine göre yüzde 11'dir. Ancak ABD'nin hesaplama sistemi ile oranın

yüzde 16'ya, Türkiye'deki toplumcu ekonomistlerin hesaplamasıyla ise gerçek işsizliğin yüzde 20'ye ulaştığı bilinmektedir.

Ekonomide istihdamın azalması, işsizliğin artması, çalışanların reel gelirlerinin yerinde sayması sonucunda, yoksulluk sınırındaki nüfus 15 milyona, işsiz sayısı ise 5,6 milyona ulaşmıştır.

Daha önce de değinildiği üzere küreselleşme süreçlerine uyum gereğince Dünya Ticaret Örgütü kapsamında imzalanan Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS) ile mühendislik hizmetleri de uluslararası sermayeye yeni pazarlar olarak sunulmaktadır. Türkiye, şu ana kadar hizmet ticareti alanlarına giren 155 sektörden 72 sektörde taahhütte bulunmuştur. Gelişmiş metropol ülkeler ve birçok AB ülkesi bile mühendislik ve mimarlık alanında hizmetlerin serbest dolaşımı konusunda birçok çekince koymasına rağmen ülkemizin anlaşmayı koşulsuz imzalaması, içinde bulunulan teslimiyetin en somut delilidir.

Anlaşmada TMMOB Yasası ve 1938 yılında çıkarılan Mühendislik ve Mimarlık Hakkındaki Yasa'ya uygun olmak koşuluyla yabancı mühendis ve mimarların ülkemizde çalışmasına olanak sağlanmıştır.

Ancak bugün küresel zorbalar bu düzenlemeleri bile çok görmektedir. İki yıl önce TBMM gündemine giren "Meslek Yeterlilik Kurumu Kanun Tasarısı"nda, mühendis, mimar ve şehir plancılarının yeterliliklerinin esaslarını, denetimini, ölçmesini, belgelendirmesini ve sertifikalandırmasını adı geçen kurumun yapması öngörülerek, TMMOB ve Odalarımızın devre dışı bırakılmak istenmesi hafızamızdadır.

Bir önceki Cumhurbaşkanı tarafından veto edilen ve şu an TBMM'de bulunan "Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun" ile de meslek alanlarımız daraltılmak istenmektedir. Yasa ile Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu'nun 34 ve 35. maddeleri ile Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun'un 1. ve 7. maddelerinin uygulanması engellenerek, yabancı mühendislerden istenmesi zorunlu olan denklik belgesi kaldırılmakta, yabancı mühendis ve mimar istihdamında Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile TMMOB'nin görüş bildirmesi uygulamasına son verilmek istenmektedir.

Mevcut koşullarda ve uygulana gelen politikalarla ülke sanayisinin ve ülkemiz mühendislerinin, gelişmiş ülkelere mühendisleriyle rekabet edebilmesi ve ayakta kalması mümkün olmayacaktır. Yabancı mühendislerin ülkemizde kuralısızca cirit atacağı bir ortamda meslektaşlarımıza kendi ülkelerinde “mültecilik” dayatılmaktadır.

Bu uygulama ile ülkemiz mühendislerinin hak ve hukuklarını koruyan tek yasal çerçeve olan TMMOB Yasası devre dışı bırakılmak istenmektedir. AB, “hizmetlerin serbest dolaşımı” kapsamında ülkemiz mühendis ve mimarlarına kendi ülkelerinde bu olanakları sunmazken, bu Yasa ile AB vatandaşı mühendis ve mimarlar ülkemiz mühendis ve mimarlarından daha üstün bir konuma getirilmektedir.

Böylesi kapsamlı bir saldırı dalgasına karşı Odamız, yalnızca örgütlü üyesinden aldığı güç ile direnmekte ve meslek alanlarını genişletme mücadelesi vermektedir.

Bugün KOBİ’lerde çalışan mühendis sayısı oldukça düşük olup, sermaye çevreleri ve siyasal iktidarlarca hep dile getirilen “verimlilik” adı altında daha da azaltılmıştır. Türkiye’deki işletmelerin büyük bir bölümünü oluşturan 200 bini aşkın küçük ve orta ölçekli sanayi kuruluşlarında hâlâ mühendis istihdam geleneği oluşturulamamıştır. Sanayi KOBİ’lerinin yüzde 46,5’inde mühendis istihdamı yapılmamakta, yalnızca yüzde 22,3’ünde bir mühendis çalıştırılmaktadır.

Mühendislerin, sanayi katma değeri içindeki ücretlerinin toplam içindeki payı da son 10 yılda yüzde 35,2 oranında azalmıştır. Birleşmiş Milletler Geçim Standartları Endeksi’ne göre de mühendislik ücretleri son 10 yılda yüzde 56,8 oranında düşmüştür. Toplam istihdam içinde mühendis oranı ise yüzde 1,5’tir. Bu durum mühendis yoğun bir sanayi için kabullenilecek bir tablo yaratmamaktadır.

Siyasal, toplumsal alanda ise bugün “türban” sorunu üzerinden, modernleşen Türkiye’nin 84 yılının toplumsal kazanımları, neo liberal politikalarla birlikte daha geriye götürülmek istenmektedir. Bu süreçte liberalizm–muhafazakârlık–gericilik ve faşizan eğilimler bir arada beslenmekte, otoriter seçeneklere ve toplumsal bir kaosa doğru yol alınmaktadır. Mevcut durumda türban, kadınları kapatmak yanı sıra ülkemizin geleceğini karartmanın, toplumun kutuplaştırılmasının bir aracı olarak kullanılmaktadır.

Bu noktada 22 Temmuz seçimleri, neo-liberal politikalara dokunmayan ve olası askeri müdahale seçenekleri dışında çözüm aramayan muhalefet odaklarının, ekonomik–sosyal program yoksunluğu ile AKP’nin liberal–muhafazakâr ve dini refere eden çizgisine karşı gerçek bir çözüm oluşturamayacağını göstermiştir.

22 Temmuz seçimleri, gerçek bir demokratikleşme ve ciddi bir ekonomik–sosyal programdan yoksun ve 12 Eylül ile gerçek bir hesaplaşma yapmaksızın ne dinsel ideolojik motifleri ne de liberalizmi referans alan bir siyasal iktidara karşı seçenek oluşturulamayacağını yakın dönem ifadesi olarak değerlendirilmelidir.

Odamız bu gerçeklerle birlikte Anayasa değişikliklerinin özü olacak olan serbest piyasa ekonomisinin tam boy egemenliği bağlamındaki “Anayasanın piyasalaştırılması”na da bu vesileyle dikkat çekmektedir. Toplumun gereksindiği Anayasa, türbanlı ve piyasacı bir anayasa değil; eşitlikçi, özgürlükçü, laik, ekonomik–siyasal bağımsızlık ile planlama–sanayileşme–kalkınmayı bütünlük içinde içeren, demokratik hak ve özgürlüklerin eksiksiz olarak tanımlandığı, sosyal hukuk devleti ilkesi ile yasama–yargı–yürütme ayrılığının demokratik bir çerçevede sağlandığı, siyasetin toplumsal dinamikleri kapsamının önündeki engelleri ortadan kaldıran, toplu sözleşme düzeninin emek kesimini gözeterek yeniden yapılandırılmasına yol açacak ve kardeşçe bir arada yaşamı güvenceye alacak demokratik bir anayasadır. Bu nedenle türban ve bağlantılı olan cumhurbaşkanlığı vb. konular bu gerçeklerin üzerini örtmemelidir, diyoruz.

Küresel sermayenin politikalarını harfiyen uygulayanlara inat, “Bütün bu olumsuzlukların sorumlusu yıllardır uygulanan IMF politikalarıdır; çözüm emekten yana, üretimi, yatırımı, kalkınmayı, bilimi, teknolojiyi, demokrasiyi, ülke potansiyelini harekete geçirmeyi” eksen alan Odamız, emekten ve halktan yana bu programın yaşam bulması için çalışmalarını sürdürecektir.

Umudumuz, insanlığın biriktirdiği ortak değerler ve sonuçta insandır.

Ülkemizin içinde bulunduğu olumsuz koşulların olumluya çevrilebilmesi, üretimin ve istihdamın artırılması, halkımızın refah düzeyinin yükseltilmesi için duyarlı tüm kurum ve kuruluşların aynı duyarlılıkta çalışması ve iş birliğine açık olmaları gerektiğine inanıyoruz.

(IV) ODAMIZ

Odamız, bir mesleki demokratik kitle örgütü olarak bağımsızlık, demokrasi, özgürlük ve barış mücadelesinde yerini almıştır ve almaya devam edecektir. Kitle örgütleri, yapıları gereği dinamik yapılardır. Odamızın kamu çıkarlarının korunması, emekten, halktan, çevreden, üretimden, tüketicinin korunmasından yana üyelerine ve halka karşı sorumluluğunu yerine getirebilmesi, mesleki gelişimini sağlayabilmesi ancak örgütsel bağımsızlığını koruması ve bunu sürdürebilmesiyle olanaklıdır.

Odamız Ana Yönetmeliği ve Çalışma İlkeleri ışığında; ülke ve toplum yararları doğrultusunda, yurt sanayisinin ulusal çıkarlara uygun yönde gerçekleştirilmesi, yurdun doğal kaynaklarının verimli bir şekilde işletilmesi, üretimin ve kalitenin artırılması, ulusal bilim ve teknoloji politikalarının oluşturulması, mesleğin geliştirilmesini sağlamak amacıyla gerekli inceleme ve araştırmaları yapmak ve önerilerde bulunmak, makina mühendislerinin temel görevleridir.

Odamız; yurtseverlik ve demokratik temel ilkesi, demokratik merkezîyetçi çalışma anlayışıyla sadece örgütlü üyesinden aldığı güçle ve örgütümüzün kendi iç dinamikleri ve hukukuyla oluşturulan ana yönetmelik, yönetmelik, gelenek ve ilkelere sahip çıkarak çalışmalarını sürdürmektedir. Bu çalışma anlayışı doğrultusunda gerçekleştirilen etkinlikler sonucu oluşturulan platformlarda; meslek-meslektaş sorunlarının tartışılması, ülkenin temel sorunlarına ilişkin görüşlerin oluşturulması, katılımcılığın sağlanması temelindeki çalışmalarını yürütmeye devam edecektir.

Ülkemizde ve dünyada olumsuz koşulların yaşandığı bu dönemde, mesleki bilgi birikimimizi kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi için seferber etmeyi ön koşul olarak kabul eden Makina Mühendisleri Odası;

- ▶ Yüreği ülkemiz ve halkımızdan yana atan tüm demokratik oluşumlarla birlikte IMF politikalarının seçeneksiz olmadığını, başka bir Türkiye ve dünyanın mümkün olduğunu her platformda dile getireceğini,
- ▶ Bu doğrultuda düzenlenen tüm etkinliklerde aktif görev üstleneceğini,
- ▶ Oda çalışma ilkeleri ışığında, birlikte karar alma, birlikte üretme ve birlikte yönetme anlayışı ile mesleğin gelişt-

rilmesi ve korunması, üreten, sanayileşen, demokratik bir Türkiye ve üzerinde insanların barış ve gönenc içerisinde yaşayacağı bir dünya için çalışacağını,

- ▶ Emperyalist işgallere ve savaşlara karşı halkların kardeşliğini savunacağını,
- ▶ Bağımsız, demokratik, laik ve sosyal hukuk devletinin gerçekleşmesi için öncelikle 1982 Anayasası'nın yürürlükten kaldırılması ve yerine, demokratik katılımcı, çağdaş, çoğulcu, laik, halkımızın çıkarlarını gözetken, devleti değil insanı öne çıkaran, insan haklarına dayanan, hak ve özgürlükler temelinde yeni bir Anayasa hazırlanması konusunda üstüne düşen tüm çalışmaları yürüteceğini,
- ▶ Türban Yasası ile emekçilerin gerçek talepleri ve ihtiyaçlarının üzeri örtülerek toplumda suni gerilimler yaratıldığı bir ortamda gerçek temel hak ve özgürlüklerin hayata geçirilmesi için üstümüze düşen tüm çalışmaları yürüteceğini,
- ▶ Örgütlenmenin ve hak arama yollarının önündeki tüm engellerin kaldırılması, her alanda grevli ve toplu sözleşmeli sendikal hakların yasal güvenceye alınması için

mücadeleler içerisinde yer alacağını ifade etmektedir.

Bu düşünce ve görüşler doğrultusunda;

- ▶ Ulusal bilim ve teknoloji politikaları temelinde insan ve doğal kaynaklarımızı üretime yönlendirecek bir kalkınma stratejisi benimsenmesini,
- ▶ Rant ekonomisinin yerine, planlı, üretim ve istihdam, dengeli kalkınmaya dayalı bir ekonomik anlayışın benimsenmesini,
- ▶ Özelleştirmelerin durdurulması; özelleştirilen kuruluşların kamulaştırılması; özelleştirme sürecinde parçalanmış kurumların yeniden birleştirilmesi; kamusal alanların titizlikle korunmasını,
- ▶ Kamu kuruluşlarının halkımıza daha iyi hizmet vermek amacıyla geliştirilmesi, kamu kaynaklarının üretime, yatırıma, istihdama ve sosyal devlet harcamalarına yönlendirilmesi ve kamu girişimciliğinin önündeki engellerin kaldırılmasını,
- ▶ Bütün sektörlerde ulusal politikalar ve stratejik planlar belirlenmesini,
- ▶ İnsandan, emekten ve yaşama çevresinden yana bir üretim ve sanayileşme politikası, toplumsal bir proje çerçevesinde tüm ilişkilerin yeniden düzenlenmesini,

- ▶ Tarımda destekleme kurumlarının korunması, kırsal alanın ve tarımın kalkınması için, en önemli çözüm yolunun üreticinin örgütlenmesinden geçtiğinin göz ardı edilmemesi, topraklarımızın kullanım planlamasının yapılması, bütün alanlarda olduğu gibi tarımda da araştırma ve geliştirmeye kaynak ayrılmasını,
- ▶ Doğal kaynaklarımızın tasarruf hakkının kamuda olması ve bu kaynakların halkımızın ve insanlığın hizmetine nasıl sunulacağına karar verme yetkisinin korunmasını,
- ▶ Enerji sektöründeki tüm imtiyazların iptal edilmesi, bu imtiyazları vermek için oluşturulan kurulların dağıtılmasını,
- ▶ Kentlerimizin, ulusal, bölgesel ve yerel ölçekteki planlamalarla bilime ve tekniğe dayalı, doğal ve kültürel varlıklarımızı koruyacak bir anlayışla ele alınmasını,
- ▶ Kamu arazilerinin bütçe açıklarını kapatmak için kaynak paketi adı altında satılmaması; yurttaşlarımızın eşit yararlandırılacağı düzenlemeler için kamu elinde tutulmasını,
- ▶ Ulaştırma sektörünün toplu taşımacılığa yönlendirilmesi, demir yolu ve deniz yolu ağırlıklı bir yapılanmanın ivedilikle sağlanmasını,
- ▶ Sağlıklı bir çevrede yaşama hakkının hayata geçirilmesi, parasız sağlık hizmetinin tüm halkımıza uygulanmasını,
- ▶ Eğitimin, yaşamın her alanında bir bütün olarak ele alınıp halkımızın çıkarları doğrultusunda yeniden düzenlenmesi, üniversitelerde bilimsel ve yönetsel özerklik sağlanması, eğitimin her kademedede eşit ve parasız olmasını,
- ▶ Kürt sorununun demokratik çözüme kavuşturularak barış ortamının tesis edilmesi, barış ve dostluğun pekiştirilmesi, eski yerleşim yerlerine dönüşün sağlanması,
- ▶ Ülkemizde yaratılmaya çalışılan linç kültürüne karşı yaşamın bir arada savunulmasını, halkların dayanışma ve kardeşliği temelindeki taleplerinin hayata geçirilmesini,
- ▶ IMF, Dünya Bankası tarafından dayatılan dışa bağımlı ve ABD/AB destekli politikaların uygulanmasından zaman yitirilmeden vazgeçilmesini savunarak,

bugüne kadar inatla sürdürdüğü mücadelesini yükselterek devam ettirecektir.

Yukarıda tanımlamaya çalışıldığı üzere TMMOB Makina Mühendisleri Odası; emekten, bağımsızlıktan, demokrasyden, barıştan, laik sosyal hukuk devletinden, kamu yararından yana görüşleri, önerileri, uyarıları ve eleştirileri ile üyelerinin ve genel olarak çalışanların hak arama ve insanca bir yaşam elde etme mücadelesinin gereğini yerine getirme amacıyla, çalışmalarını bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da sürdürecektir.

(V) NEDEN BİR ARADAYIZ VE NELER YAPACAĞIZ?

Bizler; geçmişte olduğu gibi 42. Dönemde de;

- 36. Çalışma Döneminde, Odamız Danışma Kurullarında hazırlanan ve genel kabul gören çalışma ilkeleri ve anlayışını kararlılıkla sürdüreceğiz.
- Meslek alanlarımızın güçlendirilmesini demokratikleşme mücadelesinin bir parçası olarak görüyoruz. Bunun için de meslek alanlarımızla ilgili konularda denetleyici ve sorgulayıcı olunması gerektiğini, kamu yararına muhalefet odağı oluşturulması gerektiğini her ortamda savunacağız.
- Ürettiğimiz projelerle kamuoyunun, ülkemizin ve üyelerimizin gündemine müdahale etmeyi, aynı refleksle çalışan diğer sivil toplum kuruluşları, demokratik kitle örgütleri ve uluslararası yapılarla ortak davranış kültürü yaratmaya çaba göstereceğiz.
- Üyelerimizin ekonomik, sosyal ve demokratik taleplerinin örgütlü yapıların mücadelesinden geçtiği bilinci ile Odamızın örgütlenmeyi geliştirici, özendirici işlevinin devamını sağlayacağız. Bu konuda Kamu Çalışanları Sendikaları ile ortak çalışmalar yürütmeyi hedefleyeceğiz.
- Ülke kaynaklarının kullanımında kamu hukukunun korunmasını savunacağız.
- Tüm çalışanların grevli-toplu sözleşmeli sendikallara kavuşmasını her ortamda talep edeceğiz.
- Herkesin parasız, çağdaş, eşit eğitim ve sağlık hakkını savunmayı sürdüreceğiz.
- Ülke kaynaklarının talanı demek olan özelleştirmeye karşı duruşun örgütlenmesinde etkin olarak yer alacağız.
- Çetelere ve mafyaya karşı temiz toplum, çete düzeni yerine hukukun ve bağımsız yargının hakim olduğu bir toplum talebini savunacağız.

- Öncelikle ülkemizdeki insan hakları ihlalleri, düşünce ve ifade özgürlüğü, ekonomik, sosyal, siyasal birliğimizin korunması, yurdumuzun çetelerden, kaçakçılardan, savaş tacirlerinden, işkencecilerden kurtarılması mücadelesinde benzer örgüt ve oluşumlarla omuz omuza hareket etmeye devam edeceğiz.
- Çalışma yaşamını olumsuz yönde etkileyen İş Sağlığı ve Güvenliği Tüzüğü'nün teknolojik koşullara uygun olarak, tarafsız kurumların denetimini arttırıcı yönde yeniden düzenlenmesi için verilen çabaları hızlandıracacağız.
- Akademik kadroların bilimsel görüş ve çalışmalarını geçen dönem olduğu gibi bu dönemde de yapılacak etkinliklere yansıtarak en verimli şekilde değerlendireceğiz.
- Özelleştirmelere ve işten çıkartmalara karşı kamu yararı gözetilerek çalışmalar yürütecek, "kaynak yaratma" adı altında ülkemizin bağımsızlığı, gelişmesi ve geleceği için stratejik önemi olan savunma, ulaştırma, iletişim, enerji dağıtımı, madencilik, kentsel hizmetler, tarım vb. sektörlerdeki KİT'leri satmayı hedefleyen politikalara karşı duracağız. Özelleştirme karşıtı platformlardaki aktif görevimize devam edeceğiz.
- Demokratik kitle örgütleri, sendikalar, meslek kuruluşları ve yerel yönetimlerle var olan ilişkilerin güçlendirilmesi doğrultusundaki çalışmalara devam edeceğiz.
- Üyesine değer veren ve onun sorunlarına sahip çıkan, çözüm üretmeye çalışan bir çalışma tarzını hayata geçirmeye devam edeceğiz.
- Herhangi bir Şubemizde oluşturulan bilgi birikimi ve deneyimin tüm şubelerimize ve üyelerimize aktarılması için gerekli örgütlenme çalışmalarını hızlandıracacağız.
- Oda çalışmalarında dar grupçu bir hizmet anlayışı yerine tüm örgütü kucaklayan, katılımcılığı esas alan, kurullarına karşı saygı duyan, keyfi uygulamalara prim vermeyen bir hizmet anlayışını sürdüreceğiz.
- Oda komisyonlarını; hedeflenen çalışmalara göre ihtiyaç duyulan süreli ve kendi konularında uzman olan kişilerden oluşan uzmanlık, örgütlenme ve üretme komisyonları olarak çalıştıracacağız.
- Uzmanlık alanlarımızla ilgili eğitim, belgelendirme,

örgütlenme, kanunlar, yönetmelikler, standartlar konusunda çalışmalarımızı sürdüreceğiz. Mevcut yapıları değerlendirerek, meslek alanlarımızla ilgili tüm tarafların katıldığı platformlar oluşturarak, politikaları yönlendirmeye, ortak çalışma kurullarını özendirilmeye çalışacağız.

- Mesleki denetimin tarafsız, bağımsız ve kamu yararına çalışan meslek odalarınca yapılması yönünde gereken yasal düzenlemeler için sürdürülen çalışmalara devam edeceğiz.
- Mesleki çalışmalarını arttırmayı ve MİEM kapsamında meslek içi eğitimi geliştirmeyi hedefleyeceğiz. MİEM kapsamında yürütülen kurs ve eğitimleri nicelik ve nitelik olarak geliştireceğiz.
- Kendi meslek disiplinlerine yönelik teknik yayın kazandırılması çalışmalarını geçmiş çalışma dönemlerde olduğu gibi geliştirerek sürdüreceğiz.
- Teknik Mevzuat Uyum ve Oda Teknik Hizmetlerinin Akreditasyonu çalışmalarının geliştirilerek yaygınlaştırılması için çalışacağız.
- TMMOB'yi 24. Oda olarak gören tüm anlayışların karşısında duracağız ve TMMOB'nin gerçekleştireceği projelere aktif destek vereceğiz.
- Oda Çalışma İlkelerine sahip çıkacağız, geliştireceğiz. Kurumsallaşma yönünde çalışmalarımızı kararlı bir şekilde sürdüreceğiz.

(VI) SONUÇ

Bizler; ülkemizin demokratikleşme, bilim, teknoloji, sanayi politikalarının oluşturulması, üyelerimizin ve kamuoyu duyarlılığının geliştirilmesi için; birlikte üretme, birlikte yönetme anlayışıyla ortak özlemimiz olan "çağdaş, demokratik, üreten, sanayileşen ve hakça bölüşen bir Türkiye" için "daha güçlü, daha etkin bir Meslek Odası" yaratma yolunda önemli adımlar atmaya devam edeceğiz.

Kurumsal demokrasi geleneğimizle, çalışma anlayışımızla, kurumsallığın, teknik altyapının ve örgütlülüğümüzün geliştirilmesinde, hep birlikte oluşturduğumuz ilkelerimiz yol göstericimiz olacaktır.

Burada sunulan çerçeve program her dönem geliştirilip, zenginleştirilerek geleceğe taşınacaktır.